



Monumentnummer*: 516346

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 19 maart 2001
Kadaster deel/nr 82759/144

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Mantgum Leeuwarden Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Mantgum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Jorwerd G 1661

Omschrijving**

Inleiding

De WONING aan de Seerp van Galemawei 4 ligt binnen de begrenzing van het beschermd dorpsgezicht van het terpdorp Mantgum, ten noorden van de doorgaande weg. De Galemawei vormt het westelijke deel van deze weg die van oudsher centraal door het terpdorp heen loopt. Ten oosten van de Galemawei, na de Frijbuorren, buigt de doorgaande weg - die vanaf hier It Bosk heet- in zuidelijke richting. De woning is gebouwd als rentenierswoning en na 1929 in gebruik genomen als dienstwoning voor de burgemeester van de vroegere gemeente Baarderadeel, die in 1984 is opgegaan in de gemeente Littenseradiel. De woning ligt teruggedrooid ten opzichte van de weg, op een lijn met de panden S. van Galemawei 2, 6 en 8, en is in het midden van een grote rechthoekige kavel gebouwd. Deze ligt met de korte kant aan de weg, strekt zich uit in noordwestelijke richting en grenst aan de achterzijde aan de kavel van het pand Mr. Janssenstrjitte 3. Aan de oost- en westzijde grenst hij aan de kavels van de panden S. van Galemawei 2 en 6. De woning is rond 1870 gebouwd in eclectische stijl met overheersende neo-classicistische elementen. Bij de bouw van de woning is ook de tuin aangelegd. Van de originele aanleg is echter niets meer overgebleven of herkenbaar. Zeer opvallend en misschien horend bij de oorspronkelijk tuininrichting is de reusachtige rode beuk die in het midden van de grote, vierkante voortuin staat. In diezelfde tijd zijn aan de Galemawei meer statige huizen op ruime kavels gebouwd, in opdracht van rijke burgers en rentenierende boeren. Visueel, typologisch en stilistisch horen deze bouwwerken (Seerp van Galemawei 11, 13, 15, 2, 4, 6 en 8) bij elkaar en vormen zij een duidelijke eenheid. Ook aan de Meester Janssenstrjitte en aan de Frijbuorren zijn nieuwe bouwwerken ontstaan in die tijd, zoals bijvoorbeeld nr. 2 en 1.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Ook deze zijn in neo-classicistische stijl gebouwd en horen, zowel visueel, structureel als stilistische bij de genoemde woningen aan de van Galemawei. Hoewel een aantal exterieur-onderdelen en interieurs niet meer gaaf is, zijn in ieder geval de voorgevels en een aantal zij- en achtergevels in grote mate origineel; zij zijn als geheel visueel en structureel bepalend voor het aanzicht -samen met het straatprofiel, de bomen, de hekken- en de grote cultuurhistorische waarde van zowel dit deel van het beschermde gezicht als van het hele dorp, binnen en buiten de provinciale grenzen. Verdere verstoringen aan deze woningen zouden het aanzicht van de straat en dus van het beschermd gezicht ingrijpend aantasten. Dit gegeven en de grote cultuurhistorische waarde van de dorpsstructuur in samenhang met de historisch waardevolle bebouwing rechtvaardigt bescherming van rijkswege van zowel de genoemde woning Seerp van Galemawei 4 als de woningen aan de Seerp van Galemawei 11, 13, 15 en 8.

Omschrijving

De één bouwlaag hoge woning heeft een vierkante plattegrond, met aan de noordwestzijde een aangebouwd koetshuis annex schuurtje. De woning wordt gedekt door een afgeknot schilddak van zwart geglazuurde Lucas Ysbrandpannen, waarop vier achthoekige schoorstenen zijn geplaatst met schoorsteenborden en piron. Het hoge hoofdstel, aan de voorzijde door vier gepleisterde siermotieven versierd, loopt door tot in de zijgevels en de achtergevel. Het pand is uit bruine baksteen opgetrokken; de plint is van natuursteen; vier rechthoekige natuurstenen plakaten versieren in de voorgevel de ruimtes tussen vensters en plint. De voorgevel is in de hoeken versierd met twee ondiepe pilasters met spiegelvlakken en is in het midden door het hoge risaliet symmetrisch verdeeld. In het middenrisaliet bevindt zich de ingangspartij met natuurstenen treden en portiek. De dubbele houten deur wordt versierd door panelen en nisvormige roosters en een geprofileerde middenstijl met kapiteeltje. Boven in het middenrisaliet is het balkon op grote consoles en gietijzeren leuning geplaatst. De dakkapel wordt afgesloten door een geprofileerde tympaanvormige lijst. In de twee symmetrische geveldelen zijn in totaal vier T-vensters met bovenlicht geplaatst, die versierd worden door gepleisterde wenkbrauwen met bloemachtige aanzet en palmetachtige krul. In de rechter zijgevel zit een hoog T-venster met bovenlicht en afgeronde strek. In de linker zijgevel zitten twee T-vensters met bovenlicht en afgeronde strek en twee kleinere vensters. De T-vensters steunen op natuurstenen dorpels. In de achtergevel zitten drie lichtgebogen vensters en twee deuren. Op de dakschilden boven de achter- en de zijgevels zijn kleine houten dakkapellen aangebracht. Links achter is het koetshuis onder zadeldak geplaatst, dat vermoedelijk rond 1900 enigszins is verbouwd en van een Art Nouveau-achtig geel bakstenen motief is voorzien. Aan de voorzijde zit de grote (vernieuwde) inrijdeur. Hierboven een achtruits venster onder segmentboog van gele baksteen. Een licht naar voren stekende lijst van gele baksteen omsluit de voorgevel. In de achtergevel is hetzelfde siermotief aangebracht. In de rechter zijgevel zitten een deur, een recht venster en een gemetselde tondo. In de linker, aan de achterzijde verspringende gevel, is in gele baksteen een tondo aangebracht met, radiaal geplaatst, vier bakstenen banden. Onder de tondo zitten twee rechthoekige vensters van recente datum. Het INTERIEUR van de voormalige rentenierswoning is grondig verbouwd.

Waardering

De voormalige burgemeesterswoning met aangebouwd koetshuis en ijzeren hek aan de van Galemawei 4 te Mantgum uit ca. 1870, gebouwd in eclectische stijl, is van algemeen cultuurhistorische en architectonisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaal-culturele ontwikkeling;
- vanwege het evenwichtige en kwalitatief hoogwaardig oorspronkelijk ontwerp, nog zichtbaar aanwezig in met name de voorgevel;
- vanwege de ornamentiek en het materiaalgebruik;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



- als essentieel onderdeel van een groter geheel binnen het beschermd dorpsgezicht, dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van nationaal belang is;
- vanwege de situering binnen het beschermd dorpsgezicht, verbonden met de ontwikkeling en uitbreiding van de streek en het dorp;
- voor het aanzien van de streek en het gehele dorp;
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met de ontwikkeling van de structuur van het dorp;
- vanwege de historische relatie met de bestuurlijke ontwikkeling van de streek;
- vanwege de architectonische gaafheid van de voorgevel, in relatie tot de visuele en structurele gaafheid van het beschermd dorpsgezicht.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis